

क इति रुते स्निग्धमित्ताग्निः । कर इति कलहं
कुङ्कुम्, हर्षमथ कटकटेति दधिभक्तम् । केके विरुतं
कुकु वा धनञ्जयं यायिनः प्राह । खरे खरे पथिका-
गममाह कखाखेति यायिनो मृत्युम् । गमनप्रतिषेधक-
माखलखल सद्योऽभिवर्णाय । काकेति विघातं काक-
टीति चार्हारदूषणं प्राह । प्रीत्याखदं कवकवेति
बन्धमेवं कगाकुरिति । करकौ विरुते वर्षं गुडयन्नासाय,
वडिति वस्त्राग्निः । कलयेति च संयोगः शूद्रस्य
ब्राह्मणैः साकम् । फडिति फलाग्निः फलवाहिर्दर्शनं
टडिति प्रहाराः स्युः । स्त्रीलाभः स्त्रीति रुते गडि-
ति गर्वा, उडिति पुष्पाणाम् । युद्धाय टाकुटाकिति
गुड वज्रभयं कटेकटे कलहः । टाकुलि चिच्छिदिचि
केकेकेति पुरश्चेति दोषाय । काकहयस्यापि समा-
नमेतत् फलं यदुक्तं रुतचेष्टिताद्यम् । पतन्निषोऽन्ये
ऽपि यथैव काको वन्याः श्वञ्चोपरिदंष्ट्रिणो ये । स्थल
सखिलचराणां व्यत्ययो मेघकाले प्रचुरसखिलदृष्ट्यै
शेषकाले भयाय । मधु भवननिर्माणं तत्करोत्याशु मृत्युं
मरणमपि निर्माणमक्षिका मूर्ध्नि नीला । विनिक्षिपन्त्यः
सखिलेऽण्डकानि पिपीलिका दृष्टिनिरोधमाहुः ।
तद्वत्स्थलं वापि नयन्ति निम्नाद् यदा तदा ताः कथ-
यन्ति दृष्टिम् । कार्यं तु मूलशकुनेऽन्तरजे तदङ्गि
विन्ध्यात् फलं नियतमेवमिमे विचिन्त्याः । प्रारम्भयान-
समयेषु तथा प्रवेशे प्राज्ञं क्षुतं न शुभदं कचिदप्यु-
यन्ति । शुभं दशापाकमविज्ञसिद्धिं मूलाभिरक्षामथ
वा सहायान् । दृष्टस्य संसिद्धिमनाभयत्वं वदन्ति ते
मानयितुर्नपथ । क्रोशादूर्ध्वं शकुनिविरुतं निष्फलं
प्राकुरेके तत्त्वानिष्टे प्रथमशकुने मानयेत्पञ्च षट् च ।
प्राणायामाचृपतिरशुभे षोडशैव द्वितीये प्रत्यागच्छेत्
स्वभवनमतो यद्यनिष्टस्तृतीयः ।

काकस्य वर्णादिभेदेन विप्रादिभेदकथनपूर्वकं कालभेदेन
तद्गुणादिफलसूक्तं वसन्तराजशकुने यथा

‘अथोच्यते काकरुतं रुतानां मूर्ध्नि स्थितं शकुन-
भाषितानाम् । अचिन्तितवेदितकार्यं सिद्धिः पूर्वा-
दिताम्रप्रहरक्रमेण । ये ब्राह्मणक्षत्रियवैश्यशूद्राः
काका भवन्त्यन्यजपञ्चमाक्षे । वर्षाकृतिभ्यां ऋषिभा-
षिताभ्यां सदाभियुक्तरूपलक्षणीयाः । दृष्टप्रमाणो
शुबदीर्घतण्डो दृढस्तरः क्षणवपुः स विप्रः । पिङ्गाज-
नीलाक्षविमिश्रवर्णः स्यात् क्षत्रियस्त्रीक्षरवोऽतिशूरः ।

यः पाण्डुनीलः सितनीलचक्षुर्नात्यर्थरुदो रटितश्च
वैश्यः । भस्मच्छविभूरिककारशब्दः शूद्रः क्षयाङ्गचपलो
निरुक्तः । विरुक्तस्तृक्ष्मास्ततुर्विशङ्को यः कन्ध-
रादीप्ररवं विभर्त्ति । स्थिरारवः स्वैर्यसमेतबुद्धिः
काकोऽन्यजातिः खलु पञ्चमोऽक्षः । श्लेषाभिधः क्षण-
वपुर्हिजो यो प्राज्ञः स काकः खलु मुख्यदृष्ट्या । तस्मा-
द्वते श्यामगलो निरोक्षः श्वेतश्च निन्दोऽङ्गुतदर्शने
ऽसौ । विप्रः स्फुटं जल्पति पृच्छमानो मूनं ततः क्षत्रि-
यजातिराह । आख्याति वैश्यस्तु धिवासनेन ब्रवीति
शूद्रो बलिदानलोभात् । प्रभ्रं कृतं जल्पति क्षणवर्णः
सदा समक्षं विहगोऽन्यजातिः । सद्यस्त्रिषमाहृदयाह-
पक्षैः पञ्चापि काकाः फलदाः क्रमेण । शान्ते प्रदीप्ते
च रटन् विहङ्गः शुभप्रदो दीप्पपराङ्मुखः सन् । न
कापि रौद्रो रटितः प्रयत्नः सर्वत्र यस्तो मधुरश्च रक्तः ।
दीप्पस्थितो यः परस्वखरेण विरौति दीप्पामिमुखः स का-
यम् । निष्पाद्य निर्नाशयते च सम्यग्दीप्पोन्मुखः शान्त-
रवो हि सिद्धे । शान्तप्रदीप्पामिमुखो विधाय शब्दं
प्रविश्याथ पुनः प्रदीप्पाम् । यो रौति काको मधुरस्वखरेण
हृत्वा विरुद्धं स ददाति सिद्धिम् । विधाय दीप्पामिमुखो
विरावः ततः प्रशान्तामिमुखो विरौति । यो वायसोऽसौ
विनिहन्त्यसम्यक्कार्याणि सर्वाणि पुनः करोति । विप्रादिश्च ।

सूर्योदये पूर्वदिशि प्रयत्नस्थाने स्थितो योऽभिमुखः
विरौति । नाशं रिपोश्चिन्तितकार्यं सिद्धिं स्त्रीरत्नलाभं स
करोति काकः । ध्वाङ्गः प्रभाते यदि वज्रभागे विरौति तिष्ठन्
रमणीयदेशे । शतनू प्रणश्यत्यचिराद्विशङ्कः प्रयाति यो-
षित् समवाप्यते तत् । ख्वन् प्रभाते दिशि दक्षिणस्यां
काकः समावेदयतेऽतिदुःखम् । रोगार्त्तिमृत्युं परस्व-
स्वखरेण रम्येण चेटागमयोपिदाप्तिम् । नैर्ऋत्यभागे यदि
च प्रभाते करोति काकः सहसा विरावम् । क्रूरं ततः
कर्म समस्यपैति दूतागमो मध्यमिका च सिद्धिः । प्रातः
प्रतीच्यां यदि रौति काको भुवः तदा वर्षति वारिवाहः ।
स्त्रीवस्त्रभूषत्पुरुषागमश्च कलिः कलत्रेण समं तदा
स्यात् । ध्वाङ्गस्य शब्दे पवनालयस्थे वस्त्राद्ययानाभि-
मतागमाः स्युः । पान्यागमः प्राक्तनवृत्तिनाशः स्यादन्यदेशे
गमनं स्वदेशात् । दिशुचरणां सुरवः प्रभाते निरोक्ष-
माणो बलिभुग् नराणाम् । ददाति दुःखं भुजगाच्च
भीतिं दरिद्रतां नष्टधनेष्टलाभम् । दिशोऽवस्थां यदि
रौति काक आगच्छतस्तद्गन्तान्यजातो । आधेर्निमित्तं